

Ezeréves utazás Szigethy Gábor: *Időtörés*, Kortárs Könyvkiadó, 2015.

Szigethy Gábor egy 2012-es interjújában így fogalmazott mai munkásságáról: „...12 éve öncenzúra nélkül írhatom ki a dühömet”. Igaz ez a 2015-ben megjelent *Időtörés* című esszékötetére is. Hogy a könyv születésekor ennek az őszinte írásmódnak az igénye motiválhatta a szerzőt, az egészen bizonyos – a személyesség, az érzelmi érintettség talán a legerősebb közvetítő ereje az *Időtörés*nek. Ez persze nem azt jelenti, hogy a racionalitás, illetve a higgadt önreflexió mozzanatai hiányoznának a kötet írásából.

Az *Időtörés* cím már önmagában nagyfokú tudatosságot jelez; utal a szerkesztés folyamatára: egyértelműen megjelöli a szakaszolásra irányuló szándékot. Az emlékezet darabolása, szerkesztése kísérlet az idő mint örök egyetemes létező megragadására. A törés szó ugyanakkor jelzi azt is, hogy mindez csak kísérlet maradhat, hiszen a törés által megszűnik önmaga eredeti, tökéletes állapotában létezni – a megismerés tökéletlen, emberi szándéknál aligha lehet több.

A cím alapján ugyanakkor – áthallással – a hétköznapi értelemben vett időtöltésre is asszociálhatunk. Az aktív „időtörés” akár a passzív „időtöltés” alternatívájaként is értelmezhető. Hogy ezzel az allúzióval a szerző tudatosan számolt-e, nem tudni. Az viszont aligha vonható kétségbe, hogy képzettársításunk összecseng Szigethy Gábor ismert meggyőződéssel, miszerint „...a munka az egyetlen értelmes tette az embernek.”

A kezdőesszé segít az imént felvázolt gondolatmenetet továbbvinni: *Ezeréves utazásom* címmel szerepel az első szövegegység a kötetben. Egyértelmű, hogy ez a címadás az államalapítástól számított magyar történelemre utal, azaz a mű hosszú évszázadokat átfogó retrospekcióként, a magyar történelmi események feldolgozására tett nagyívű kísérletként is értelmezhető. Az egyes szám első személyű beszédmódnak megfelelően ez a magyar történelem „önvallomása” éppúgy lehet, mint a szerző személyes konfessziója történelemről és saját életútjáról is.

Az első szó az első esszében: *még*. A címben kijelölt téma feldolgozatlanságára, a befejezetlenségre utal. Az első szóval a szerző megadja művének tárgyát: az eddig megismerthez van még mit hozzáten-

ni; a múlt eseményeiből van még mit feldolgozni. Ugyanakkor a személyes motiváltság is érezhető: az tárl fel a következő oldalakon, amit a szerző mindeddig még nem mondott, illetve nem mondhatott el.

Ennek megfelelően a szókimondás jellemzi Szigethy minden egyes történetét. A könyv maga ezért is állhat olyan biztos alapokon: az a tényanyag, amellyel Szigethy dolgozik, jól dokumentált; a szubjektum valóságábrázolása pedig támadhatatlannak látszik. Az olvasó ettől folyamatosan megtisztelve érzi magát: az *Időtörés* őszinte és lényegre törő, pontos szöveg. A szókimondás, az őszinteség sajátos kontextusba helyeződik a kötetben: nem véletlen, hogy az *Időtörés* egyik sokszor visszatérő témája éppen a cenzúra, a hallgatásra kényszerítés, amelyből a szerzőnek most minden bizonnyal sikerült kitörnie. Így kerülhetett papírra Tormay Cécile „irodalomból való kivitiltásának” története; így szerezhet az olvasó tudomást Szép Ernő verseskötetének kimaradt sorairól; így olvashatunk Mezey Mária és Márai Sándor eltitkolt kapcsolatának részleteiről, és így írhatta le a szerző saját nyolcvanas és kilencvenes évekbeli politikai tevékenységét – egyszersmind a rendszerváltás kori közélet számos kulisszatitkát is megosztva az olvasóval. A kötet írásai igen sokféle tárgykörhöz kapcsolódnak – szó van itt színházról, képzőművészetről, politikáról és emberi kapcsolatokról egyaránt. E különböző témákat – magától értetődően – Szigethy Gábor saját tapasztalatai és mindig egyedi gondolatai fűzik össze narratív egységé.

Az esszégyűjtemény utolsó szövegegysége a *Szenteste* címet viseli. Krisztus születését ünnepli a szerző. „...nem félünk az élettől, nem félünk a haláltól.” – ez a szerző utolsó mondata a zárófohász előtt. Majd egy imával fejezi be a kötet szerkesztést: „Mi Atyánk, aki a mennyekben vagy...” Az első esszé elején szereplő *még* szó felütésére a zárószó – Krisztus létezésére utalva – a *vagy*. Az esszégyűjtemény tehát olyan összegzés, amely egyszersmind az ima mozzanatát is magában foglalja.

Vagyis Szigethy Gábor – amikor létrehozta az *Időtörés* kötetkompozícióját – nemcsak emlékeit, élményeit és életének dokumentumait szerkesztette egy gyűjteménnyé, hanem transzcendens tartalmakat hordozó személyes hitvallását is megfogalmazta.

Fodor Andrea

